

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 10 marca 2026 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Oktawian Nawrot (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Paweł Czubik

Jarosław Gałkiewicz (ławnik Sądu Najwyższego)

w sprawie z powództwa E. z siedzibą w W.

przeciwko A.W.

z udziałem prokuratora Prokuratury Regionalnej w Krakowie A.W. delegowanej do Prokuratury Krajowej

o zapłatę,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych w dniu 10 marca 2026 r.,

skargi nadzwyczajnej Rzecznika Praw Obywatelskich od postanowienia Sądu Okręgowego we Wrocławiu z 6 czerwca 2022 r. sygn. II Cz 371/22:

- 1. uchyla zaskarżone postanowienie i sprawę przekazuje Sądowi Okręgowemu we Wrocławiu do ponownego rozpoznania;**
- 2. znosi wzajemnie między stronami koszty postępowania przed Sądem Najwyższym wywołane wniesioną skargą nadzwyczajną.**

UZASADNIENIE

Nakazem zapłaty w postępowaniu upominawczym z 26 sierpnia 2014 r., sprostowanym postanowieniem z 13 listopada 2021 r., Referendarz sądowy w Sądzie Rejonowym dla Wrocławia - Śródmieścia we Wrocławiu, po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w postępowaniu upominawczym sprawy z powództwa E. z siedzibą w W. przeciwko A.W. o zapłatę, na skutek pozwu wniesionego w dniu 21 sierpnia 2014 r., nakazał pozwanemu, aby zapłacił stronie powodowej kwotę 13 069,55 zł wraz z ustawowymi odsetkami liczonymi od dnia 21 sierpnia 2014 r. do dnia zapłaty oraz kwotę 2580,50 zł tytułem zwrotu kosztów procesu, w tym kwotę 2417 zł tytułem kosztów zastępstwa procesowego, w terminie dwutygodniowym od dnia doręczenia nakazu, albo wniósł w tymże terminie sprzeciw.

Następnie, postanowieniem z 8 grudnia 2021 r., sygn. VII Nc 5594/14, Sąd Rejonowy dla Wrocławia-Śródmieścia we Wrocławiu odrzucił sprzeciw pozwanego od nakazu zapłaty. W uzasadnieniu postanowienia Sąd Rejonowy wskazał, że pomimo wezwania doręzonego profesjonalnemu pełnomocnikowi pozwanego przez publikację w Portalu Informacyjnym (ze skutkiem doręczenia na dzień 18 listopada 2021 r.) pozwany nie uzupełnił w wyznaczonym terminie braków formalnych sprzeciwu od nakazu zapłaty z dnia 26 sierpnia 2014 r., tj. nie złożył sprzeciwu na formularzu obowiązującym w postępowaniu uroszczonym przed 7 listopada 2019 r. wraz z odpisem sprzeciwu na formularzu. Sąd powołując się na art. 504 § 1 k.p.c. (w brzmieniu obowiązującym przed 9 listopada 2019 r.), odrzucił sprzeciw.

Postanowieniem z 6 czerwca 2022 r. Sąd Okręgowy we Wrocławiu, w sprawie II Cz 371/22 z powództwa E. z siedzibą w W. przeciwko A.W. o zapłatę, odrzucił zażalenie pozwanego na postanowienie Sądu Rejonowego dla Wrocławia-Śródmieścia we Wrocławiu z 8 grudnia 2021 r., sygn. VII Nc 5594/14.

W uzasadnieniu postanowienia Sądu Okręgowego wskazano, że warunkiem rozpoznania przez sąd odwoławczy zażalenia jest uprzednie złożenie przez skarżącego wniosku o sporządzenie i doręczenie uzasadnienia kwestionowanego orzeczenia. Niedochowanie opisanego wymogu powoduje utratę

przez stronę możliwości zaskarżenia orzeczenia i skutkuje odrzuceniem złożonego zażalenia, jako niedopuszczalnego. Sąd Okręgowy ustalił, że odpis postanowienia z 8 grudnia 2021 r. został doręczony pełnomocnikowi pozwanego poprzez Portal Informacyjny w dniu 20 maja 2022 r. W dniu 19 kwietnia 2022 r. pełnomocnik pozwanego wywiódł zażalenie na powyższe orzeczenie. Pełnomocnik pozwanego nie złożył natomiast w terminie określonym w art. 328 § 1 i 2 k.p.c. wniosku o sporządzenie i doręczenie uzasadnienia zaskarżonego orzeczenia. Dalej Sąd Okręgowy wskazał, że w świetle uchwały Sądu Najwyższego z 20 sierpnia 2021 r., sygn. III CZP 59/20, zażalenie wniesione w terminie tygodniowym od dnia doręczenia odpisu postanowienia z uzasadnieniem, mimo niezgłoszenia wniosku, o którym mowa w art. 357 § 2¹ k.p.c., podlega odrzuceniu jako niedopuszczalne. Z powyższych względów Sąd Okręgowy zażalenie pozwanego złożone bez uprzedniego wniosku o sporządzenie uzasadnienia uznał za niedopuszczalne i w konsekwencji odrzucił, za podstawę przyjmując art. 373 § 1 w zw. z art. 397 § 3 k.p.c.

Skargą nadzwyczajną z 7 sierpnia 2024 r. (data stempla pocztowego) Rzecznik Praw Obywatelskich działając na podstawie art. 8 ust. 1 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (tekst jedn. Dz.U. 2023, poz. 1058) w zw. z art. 89 § 1 *in princ.* ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym (tekst jedn. Dz.U. 2024, poz. 622; obecnie tekst jedn. Dz.U. 2024, poz. 622, dalej: „u.SN”) z uwagi na konieczność zapewnienia zgodności z zasadą demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej, zaskarżył w całości prawomocne postanowienie Sądu Okręgowego we Wrocławiu z 6 czerwca 2022 r., sygn. II Cz 371/22.

Zaskarżonemu postanowieniu Rzecznik Praw Obywatelskich zarzucił, że zostało wydane:

1. z rażącym naruszeniem prawa (podstawa z art. 89 § 1 pkt 2 u.SN), a to z rażącym naruszeniem art. 373 § 1 w zw. z art. 397 § 3 w zw. z art. 357 § 2 w zw. z art. 358 k.p.c. w brzmieniu obowiązującym do 6 listopada 2019 r. w zw. z art. 11 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 4 lipca 2019 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. 2019, poz. 1469 ze zm.), w brzmieniu obowiązującym do 30 czerwca 2023 r.,

poprzez ich wadliwe zastosowanie polegające na odrzuceniu zażalenia z powodu nie poprzedzenia go wnioskiem o sporządzenie uzasadnienia kwestionowanego nim postanowienia w sytuacji, w której na mocy mającego w sprawie zastosowanie (stosownie do art. 11 ust. 1 pkt 1 nowelizacji w brzmieniu obowiązującym do 30 czerwca 2023 r.) art. 357 § 2 w zw. z art. 358 k.p.c. w brzmieniu obowiązującym do 6 listopada 2019 r. uzasadnienie kwestionowanego zażaleniem postanowienia powinno być i zostało sporządzone z urzędu; a przez to także,

2. z naruszeniem wynikającego z art. 78 Konstytucji RP prawa pozwanego do kontroli instancyjnej wydanego przez Sąd Rejonowy postanowienia o odrzuceniu sprzeciwu.

W oparciu o tak skonstruowane zarzuty, Rzecznik Praw Obywatelskich wniósł o uchylenie zaskarżonego postanowienia w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu we Wrocławiu.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

1. Skarga nadzwyczajna wywiedziona w niniejszej sprawie opiera się na zarzutach dotyczących stosowania w czasie odpowiednich przepisów Kodeksu postępowania cywilnego w postępowaniu upominawczym, na gruncie nowelizacji jaka miała miejsce na podstawie ustawy z dnia 4 lipca 2019 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. 2019, poz. 1469) zmienionej następnie ustawą z 9 marca 2023 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. 2023, poz. 614) w zakresie art. 11 ustawy z dnia 4 lipca 2019 r.

W pierwotnym brzmieniu art. 11 ust. 1 pkt 1 stanowił, że sprawy, w których przed dniem wejścia w życie ustawy z dnia 4 lipca 2019 r. wydano nakaz zapłaty w postępowaniu upominawczym, do czasu zakończenia postępowania w danej instancji podlegają rozpoznaniu zgodnie z przepisami, w brzmieniu dotychczasowym.

W zmienionym, obowiązującym od 1 lipca 2023 r. brzmieniu, art. 11 ust. 1 pkt 1 ustawy stanowi, że sprawy, w których przed dniem wejścia w życie ustawy

wydano nakaz zapłaty w postępowaniu upominawczym, do czasu zakończenia postępowania w danej instancji podlegają rozpoznaniu zgodnie z przepisami części pierwszej księgi pierwszej tytułu VII działu V lub VIII ustawy zmienianej w art. 1, w brzmieniu dotychczasowym.

Wszystkie orzeczenia w niniejszej sprawie zapadły, przed wejściem w życie znowelizowanego art. 11 ust. 1 pkt 1 ustawy z 4 lipca 2019 r.

W piśmiennictwie wskazuje się, że aby w danej sprawie znalazły zastosowanie przepisy w brzmieniu sprzed nowelizacji z 2019 r., nakaz zapłaty w postępowaniu upominawczym musiałby zostać wydany przed 7 listopada 2019 r. Doręczenie pozwanemu nakazu zapłaty po tej dacie nie ma znaczenia dla rozstrzygnięć intertemporalnych zawartych w art. 11 ust. 1 pkt 1 ustawy z 4 lipca 2019 r. (M. Dziurda, M. Sieńko [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Koszty sądowe w sprawach cywilnych. Dochodzenie roszczeń w postępowaniu grupowym. Przepisy przejściowe. Komentarz do zmian. Tom I i II*, red. T. Zembrzusi, Warszawa 2020, art. 11, pkt 20).

2. Nakaz zapłaty w rozpoznawanej sprawie wydany został 26 sierpnia 2014 r., dlatego też w zakresie rozpoznawanego przez Sąd Okręgowy zażalenia na postanowienie Sądu Rejonowego o odrzuceniu sprzeciwu stosować należało przepisy w brzmieniu sprzed nowelizacji, tj. obowiązującym do 6 listopada 2019 r. Niewłaściwie zatem Sąd Okręgowy zastosował art. 373 § 1 w zw. z art. 397 § 3 w zw. z art. 357 § 2¹ k.p.c. w brzmieniu obowiązującym od 7 listopada 2019 r. do 30 czerwca 2023 r. Niemniej jednak, skarżący wadliwie skonstruował podniesiony na podstawie art. 89 § 1 pkt 2 u.SN zarzut, wskazując na naruszenie art. 357 § 2 k.p.c., zamiast art. 357 § 2¹ k.p.c., abstrahując od tego, że zarzucił w skardze nadzwyczajnej „wadliwe zastosowanie” zamiast „niewłaściwe zastosowanie”.

Artykuł 357 § 2 k.p.c. traktuje o doręczaniu postanowień wydanych na posiedzeniu niejawnym z urzędu stronom, zaś art. 357 § 2¹ k.p.c. o ich uzasadnieniu. Przedmiotem zarzutu objęto zaś problem uzasadnienia postanowienia, a nie jego doręczenia. Z powyższych względów pierwszy z podniesionych zarzutów należało uznać za bezzasadny.

3. W kolejnym zarzucie Rzecznik Praw Obywatelskich wskazał, na podstawie art. 89 § 1 pkt 3 u.SN, na naruszenie wynikającego z art. 78 Konstytucji RP prawa

pozwanego do kontroli instancyjnej wydanego przez Sąd Rejonowy postanowienia o odrzuceniu sprzeciwu.

Zgodnie z art. 78 Konstytucji RP, każda ze stron ma prawo do zaskarżenia orzeczeń i decyzji wydanych w pierwszej instancji, natomiast wyjątki od tej zasady oraz tryb zaskarzania określa ustawa.

Trybunał Konstytucyjny w swoim orzecznictwie wskazuje, że gwarancja ustanowiona w art. 78 Konstytucji RP służy zapobieganiu pomyłkom i arbitralności orzeczeń wydanych w I instancji (zob. wyroki Trybunału Konstytucyjnego z 11 maja 2004 r., K 4/03, OTK-A 2004, Nr 5, poz. 41; z 20 maja 2008 r., P 18/07, OTK-A 2008, Nr 4, poz. 61; z 8 kwietnia 2014 r., SK 22/11, OTK-A 2014, Nr 4, poz. 37).

Formuła ta koresponduje z dorobkiem doktryny prawa cywilnego, w której zauważa się, że mechanizm instancyjny realizuje przede wszystkim funkcję kontrolną (korekcyjną), pozwalającą na korygowanie rozstrzygnięć błędnych przez ich uchylenie lub zmianę (zob. T. Wiśniewski, *Problematyka instancyjności postępowania sądowego w sprawach cywilnych*, w: *Ars et Usus. Księga pamiątkowa ku czci Sędziego Stanisława Rudnickiego*, red. T. Ereciński, J. Gudowski, Warszawa 2005, s. 297-298).

W tym sensie art. 78 Konstytucji RP, kreując gwarancję procesową, wzmacnia sądową ochronę materialnych gwarancji konstytucyjnych przez zwiększenie prawdopodobieństwa ich prawidłowej realizacji w postępowaniach przed organami państwa. Sprzyja on także realizacji prawa do sądu przez to, że nakłada na ustawodawcę obowiązek powołania do życia unormowań, które umożliwiają wyeliminowanie uchybień popełnionych przez sąd I instancji. Przyczynia się w ten sposób do podwyższenia standardu rzetelności postępowań przed organami państwa. Konstytucyjna gwarancja zaskarżalności, przez wymuszenie istnienia systemu kontroli rozstrzygnięć, pośrednio realizuje także inne cele, którym służy tego rodzaju system. Pozwala on stronom postępowania w większym stopniu zinternalizować niekorzystne dla nich rozstrzygnięcie, zwiększa zaufanie do aparatu państwowego oraz oddziałuje prewencyjnie i stymulująco na rozstrzygnięcia organów niższego szczebla (postanowienie Sądu Najwyższego z 21 września 2021 r., I NSNc 78/20).

Przenosząc powyższe rozważania na grunt przedmiotowej sprawy, stwierdzić należy, że na skutek stwierdzonego naruszenia art. 373 § 1 w zw. z art. 397 § 3 w zw. z art. 357 § 2¹ k.p.c. w brzmieniu obowiązującym od 7 listopada 2019 r. do 30 czerwca 2023 r. i w konsekwencji odrzucenia zażalenia na postanowienie Sądu Rejonowego o odrzuceniu sprzeciwu, doszło do naruszenia prawa pozwanego do kontroli instancyjnej wydanego przez Sąd Rejonowy postanowienia. Zasadny zatem okazał się drugi z podniesionych zarzutów.

4. Przepis art. 89 § 1 u.SN wymaga, aby korekta orzeczenia, która ma nastąpić w trybie postępowania zainicjowanego skargą nadzwyczajną, nie tylko wynikała ze stwierdzenia zaistnienia którejś z przesłanek z art. 89 § pkt 1-3 u.SN, ale wiązała się również z koniecznością zapewnienia stanu zgodności z zasadą demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej.

W ocenie Sądu Najwyższego postanowienie Sądu Okręgowego, wywołane wadliwym działaniem Sądu oraz naruszające podstawowe konstytucyjne prawa pozwanego, nie może zostać uznane za zgodne z zasadą demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej, albowiem pozbawiło pozwanego do merytorycznej kontroli instancyjnej wniesionego środka odwoławczego.

5. Mając powyższe na uwadze Sąd Najwyższy, na podstawie art. 91 § 1 u.SN, uchylił zaskarżone orzeczenie i przekazał sprawę do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu we Wrocławiu.

Jednocześnie, na podstawie art. 398¹⁸ k.p.c. w zw. z art. 95 pkt 1 u.SN, Sąd Najwyższy zniósł wzajemnie między stronami koszty postępowania wywołanego wniesioną skargą nadzwyczajną.

[P.Sz.]

[a.ł]

